

РЕЦЕНЗИЯ

**ОТ ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДРА ДИМИТРОВА-МИЛЧЕВА
СЪГЛАСНО ЧЛ. 26, АЛ. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА
АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ОТНОСНО ИЗБОР
НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ "ДОЦЕНТ"**

На обявения в ДВ бр. 30/17.04.2012 г. конкурс за доцент по археология за нуждите на Секцията по антична археология на НАИМ-БАН се е явил само един кандидат – гл. ас. д-р Христо Кръстев Прешленов.

От представената ми документация се вижда, че всички изисквания и срокове по провеждането на конкурса са съобразени със ЗРАСРБ. Дължа да отбележа, че трудовете и творческата биография на кандидата са представени в изряден вид. От последната става ясно, че през 1975 г. Прешленов е завършил Техникум по строителство "В. Левски" в гр. Варна със специалнотехнически познания – качества, ценни за всеки археолог. През 1983 г. се дипломира в СУ "Св. Климент Охридски" с квалификация история и археология, а през 1990 г. като редовен докторант в НАИМ-БАН успешно защитава докторска дисертация на тема "Икономическо развитие на западнопонтийските градове 72/71 г. пр. н. е – 284 г. от н. е." под научното ръководство на проф. В. Велков. След защитата, от 1991 г. и до днес цялата му творческа дейност на учен археолог и теренен изследовател протича в Секцията по антична археология на НАИМ-БАН. Специализация в Прехисторише Щаатсамлунг в Мюнхен през 1992 г. му дава възможност да задълбочи познанията си по проблемите на черноморските градове (VI в. пр. Хр. – III в. сл. Хр.) и усъвършенства изследователския си метод. Неговите научни интереси са свързани изключително с черноморските градове и обхващат широк спектър от

проблеми в твърде широки хронологически граници от VI в. пр. Хр. – VI в. сл. Хр., в основата на които са Одесос и Месамбрия Понтийска. Много от идеите и теоретичните постановки, предмет на докторската дисертация, са продължени, разширени и актуализирани. На този конкурс след защитата на докторската дисертация Прешленов се явява с 67 публикации, от които 9 студии и 58 статии. 36 са на чужди езици, а 15 са отпечатани или в процес на отпечатване в чуждестранни специализирани издания. Всички те са резултат от лични негови теренни проучвания или от разработването на наши и международни проекти. По-голямата част от тях се дължат на авторитетното му участие в 20 национални, 19 национални с международно участие и 12 международни семинари, конференции, конгреси в България, Австрия, Гърция, Румъния, Русия, Турция, Франция и др. Тук ще спомена за интереса към изнесените от него доклади в Познан и Виена, от които имам лични впечатления. Затруднена съм да отразя всестранните му научни прояви и достижения, намерили място в специализирани издания, тематични и периодични сборници. Няма съмнение, че утвърждаването му на теренен изследовател и авторитетен учен сред българските и чуждестранни специалисти по проблемите на Черноморието през античността се дължи на солидната му специална, езикова и техническа подготовка.

След казаното по-горе е излишно питането дали като обем и постигнати резултати публикациите му покриват изискванията за равностойност на монографичен труд.

Прешленов великолепно познава съвременното топографско състояние на изследваните обекти, музейните колекции и архивна документация, коректно използва публикувани и непубликувани материали.

Повечето от публикациите имат приносен характер. Те съдържат различни аспекти от изследването на Югозападното Черноморие, които биха могли да се обединят в няколко основни проблемно-тематични кръга. Първият от тях обхваща проучването на античните и ранновизантийски градове. Обобщени и анализирани са археологически, епиграфски и нумизматични данни за топографията и планово-пространственото

развитие на Аполония, Месамбрия, Одесос, Дионисополис. Акцентираща се на общата планировка, архитектурен облик и знакови постройки, улична мрежа и водоснабдяване, крепостни стени. При основаването на полисите от милетските и мегарски колонисти е търсена естествената защита на терена. Тясно свързани с тази проблематика са и публикуваните първични резултати от разкопките в северната градска зона на Деултум (№№ 1, 2, 3, 5, 8, 11, 21, 24, 33, 40, 47, 50, 51, 56, 57).

Участието на Прешленов в изследователския проект "Античният град по Българското Черноморие: политическо, демографско и социално развитие" и ред публикации дават пълен и задълбочен анализ на епиграфските данни за социални групи граждани и тяхната принадлежност през елинистическата и римската епоха, политическото управление, структурата и общественно-политическата ангажираност на политическите личности (№№ 3, 5, 28, 32, 34, 35, 49). Констатирана е тенденция в градовете Месамбрия, Одесос, Дионисополис, финансови проблеми, свързани със закупуване на жито или дипломатическа и жреческа дейност и др. да бъдат решавани със средства от дарения.

С ясно изразен приносен характер са публикациите от втория тематичен кръг с основни аспекти от развитието на Югозападния Понт в елинистическия и римския свят. Особено ценни са разкритията на Прешленов по отношение на юридическата форма на военнополитическите отношения на Черноморските градове с други независими полиси или с елинистически царе и династи (№№ 3, 5). Първото прави сериозен анализ и принос в изследването на въпроса за приемствеността в развитието на региона през римската епоха като кръстопът и контактна зона по отношение на Източносредиземноморските центрове и водещата роля на Одесос като добре укрепен административен и пристанищен център (№№ 8, 9, 25, 56).

В няколко статии с приносен характер (№№ 29, 53, 54, 58, 64) са анализирани и обобщени отношенията между римската административна власт и населението от полисите. Тук му е мястото да отбележа изключителния принос на Прешленов, последователността и системния интерес в изследването на крайбрежните градове през римската епоха,

тема, така да се каже в "сянка" заради повишения интерес към предходните епохи. С присъщата му педантичност с комплексен анализ на източниците, той изследва ролята на градовете от Югозападното Черноморие като бариера срещу нападенията на степните племена и сигурен коридор за придвижването на военни части към северната граница на империята (№№ 3, 8, 9, 21, 39).

Сред представените автори заглавия с доказан в различна степен приносен характер публикации №№ 9, 19, 23, 37, 38, 39 отразяват проучванията на кандидата на ранновизантийската селищна система, пътна мрежа и укрепления в Източния дял на Източна Стара планина. Особено резултатни и най-съществени са приносите от изследването на полуградското укрепено селище при Паницово и обхожданията по трасето на ранновизантийската отбранителна система, за която отстоява тезата, че е изпълнявала ролята на отбранителна линия, ползваща особеностите на планинския терен.

Друго основно направление, свързано с изследванията на кандидата, е раннохристиянската археология по Българското Черноморие (№№ 6, 38, 46, 50, 63, 66). В обобщителни статии с присъщата му изчерпателност коментира и интерпретира хагиографските и просопографските данни по темата. Постигнатите приноси са резултат и на лично проведени от него разкопки при Паницово, на нов прочит на издирена лично от него документация на паметници в архивите на К. Шкорпил, Ив. Велков, Л. Огненова. Той достига до убедителни резултати в изследването на археологическата и историческата топография на раннохристиянските храмове в Несебър и Паницово, еволюцията на плановата им композиция, стенописна украса и преустройства през следващите епохи.

Твърде специализирани са публикациите на Прешленов с методични и интердисциплинарни приноси по археологическите аспекти на палеогеографията на приморската част на Бургаската низина (№№ 7, 8, 44, 52). Проучванията му ясно установяват връзката на застрояването на крайбрежието с естествено протичащите крайбрежни природни процеси и явления.

Все свързано с основните изследователски цели, той прави съществени приноси при издирването и обработката на публикувани и архивни данни за дейността на К. Шкорпил, Ив. Велков и В. Велков в изследването на античната и раннохристиянска култура на българското Черноморие (№№ 14, 59, 60, 61).

Прешленов не се задоволява своевременно да публикува резултати от проведените от него разкопки или публикацията на група паметници или отделни находки от Черноморието. През тези години той се утвърди като авторитетен специалист с целенасочени интереси, завидна последователност и професионализъм в проучването на нашето Черноморие. Научните резултати са многопосочни. Великолепно запознат със съвременното топографско състояние на проучваните обекти и въз основа на публикувани и непубликувани данни, на сравнителен материал от други градски центрове, той анализира до педантичност общото и специфичното в тяхното развитие през античната и ранновизантийската епоха.

Тази оценка не ми дава право да спестя критичните си бележки за не редки повторения в някои публикации особено за Одесос, Месамбрия Понтийска, Паницово.

Хр. Прешленов има великолепно теоретична подготовка и придобит теренен опит, които го правят добър преподавател. Резултатите от изследователската му и публикационна дейност са намерили практическо приложение в разработени от него лекционни курсове в Департамент Археология на НБУ, посветени на Българското Черноморие през античността и на Римската империя.

Въпреки пристрастието ми към постоянството и приносите му в изследването на римската проблематика на Българското Черноморие, не мога да не отбележа също толкова съществените му приноси, касаещи елинистическата епоха и раннохристиянската археология.

Признание за качествата и приносния характер на неговите публикации са посочените 89 техни цитирания в наши и международни издания.

В заключение, трудовете на Христо Кръстев Прешленов съдържат безспорни научни приноси в областта на античната и раннохристиянска археология. Преките му интереси към археологията на Българското Черноморие: топография, селищна система, архитектурен облик, водоснабдяване в крайбрежните градове, пътна мрежа стават същност на неговата изследователска дейност. Тъкмо поради това смятам, че в настоящия момент той се явява като безспорен специалист в тази проблематика.

Качествата на изследовател, отразени в многобройните му трудове и всеотдайност в работата, висок професионализъм, толерантност и отзивчивост към колегите, ми дават основание с удоволствие категорично да препоръчам на Научния съвет на НАИМ-БАН да избере на академичната длъжност "доцент" главен асистент д-р Христо Кръстев Прешленов, каквато смятам, той отдавна заслужава.

София 28 юли 2012 г.

Рецензент:

(проф. д-р Ал. Димитрова-Милчева)